Socialförsäkringsutskottets betänkande 1976/77: 4

med anledning av motion om tid för ingivande av arbetsgivaruppgift från arbetsgivare med ett fåtal anställda

Motionen

I motionen 1975/76:261 av herrar Torwald (c) och Norrby (c) hemställs att arbetsgivare med ett fåtal anställda skall ha rätt att inge arbetsgivaruppgift inom samma tidsgräns som gäller för skyldighet att inge inkomstdeklarationen.

Enligt motionärerna har många småföretagare svårt att själva upprätta en arbetsgivaruppgift. De väntar därför med att göra detta till dess de får hjälp med att upprätta självdeklarationen, ett förhållande som ofta får till följd att förseningsavgift påförs dem. Motionärerna framhåller också att småföretagare som regel har rätt att lämna sina mervärdeskattedeklarationer och inbetala aktuellt momsbelopp i anslutning till upprättandet av inkomstdeklarationen, en särbehandling som uppenbarligen varit föranledd av att man velat ge företagarna bättre tid och möjlighet att anlita kvalificerat biträde. Samma skäl anser motionärerna kan anföras för anstånd med att lämna arbetsgivaruppgiften.

Enligt motionärerna kan avgränsningen av de företagare som skall ha rätt att avlämna arbetsgivaruppgift i samband med inkomstdeklarationen göras antingen vid en lönesumma för de anställda som inte når upp till 10 basbelopp eller vid högst tio helårsanställda arbetstagare.

Yttrande över motionen har inhämtats från riksskatteverket och riksförsäkringsverket.

Gällande bestämmelser

Skyldigheten att lämna arbetsgivaruppgift regleras i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. (AVGL). Arbetsgivare, som under ett år gett ut lön till någon hos honom anställd arbetstagare med minst 500 kr., är enligt 5 § nämnda lag skyldig att nästföljande år lämna arbetsgivaruppgift. Till denna skall fogas ett exemplar av de kontrolluppgifter som lämnas för de anställdas taxering.

Enligt 6 § AVGL skall arbetsgivaruppgift vara avlämnad före utgången av januari månad eller, i fråga om arbetsgivare som har att redovisa sjömansskatt, före utgången av februari månad året näst efter utgiftsåret. På ansökan av arbetsgivare, som visar att till följd av särskilda omständigheter hinder möter att avlämna uppgift inom föreskriven tid, kan den myndighet, till vilken arbetsgivaruppgiften skall lämnas, utsätta annan tid, inom vilken

uppgiften skall vara avlämnad.

Uppgiftsblanketten för lämnande av arbetsgivaruppgift innehåller två alternativ. Alternativ 1 som är den enklare redovisningsmetoden, skall användas av arbetsgivare som har högst 10 personer att redovisa och alternativ 2 av övriga arbetsgivare. Enligt alternativ 1 skall arbetsgivaren för var och en av de anställda lämna uppgift om födelseår, art av sysselsättning, kontant bruttolön, värdet av eventuell fri kost eller bostad samt antal arbetstimmar. Enligt alternativ 2 däremot lämnas uppgifterna om löner och arbetstid som klumpsummor för samtliga anställda, och separata uppgifter lämnas för sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna m. m. respektive tilläggspensioneringen. I fråga om uppgifterna till tilläggspensioneringen måste arbetsgivaren själv göra en beräkning av de lönedelar som ligger över 7,5 basbelopp.

Myndigheternas arbete med arbetsgivaruppgiften kan kortfattat beskrivas på följande sätt.

Sedan lokala skattemyndigheten sorterat arbetsgivaruppgifterna och bifogade kontrolluppgifter sker en avprickning av arbetsgivaruppgifter mot registerkort och en avstämning av uppgifterna i arbetsgivaruppgiften mot kontrolluppgiften. Avstämningen leder ofta till kompletteringar och korrigeringar som kräver kontakt med arbetsgivaren per telefon eller brev och kan således bli tidsödande.

Myndigheten bereder därefter arbetsgivaruppgifterna för ADB-registrering och sänder dem till länsstyrelsens dataenhet för inregistrering på magnetband och inledande ADB-behandling. Från länsstyrelsen vidarebefordras arbetsgivaruppgifterna tillsammans med fellistor från ADB-processen till riksförsäkringsverket. Verket rättar fellistorna och företar utredningar i de fall lokal skattemyndighet ifrågasätter ändringar, som arbetsgivaren inte godtar.

Arbetsgivare vars uppgift uppgår till högst 1 000 kr. skall normalt påföras slutlig avgift på debetsedel för slutlig skatt. För att detta skall kunna ske måste magnetband med erforderliga uppgifter framställas och överföras till skattebandet omkring den 15 september. Detta betyder i praktiken att det manuella arbetet med arbetsgivaruppgifter måste vara färdigt omkring den 20 augusti.

Övriga arbetsgivare skall debiteras avgiften på särskild räkning, som sänds ut senast den 15 januari andra året efter utgiftsåret, dvs. ungefär ett år efter det att arbetsgivaruppgiften avlämnats. I praktiken måste underlagen för arbetsgivaruppgifterna i dessa fall vara färdiga omkring den 20 oktober.

Förutom det exemplar av kontrolluppgifter som fogas till arbetsgivaruppgiften skall enligt 37 § taxeringslagen (1956:623) lämnas kontrolluppgift till ledning för den årliga taxeringen. Uppgiften, varav kopia skall översändas till inkomsttagaren, skall avlämnas senast den 31 januari under taxeringsåret.

Enligt 34 § taxeringslagen skall självdeklaration, som skall avges utan anmaning vara avlämnad senast den 15 februari under taxeringsåret. Staten, landstingskommun, kommun och annan dylik menighet har anstånd med avlämnandet av självdeklaration till den 31 mars samma år. Den som året

före taxeringsåret varit skyldig föra räkenskaper har likaledes anstånd till den 31 mars, om räkenskapsåret avslutas senare än den 31 oktober året före taxeringsåret. Många skattskyldiga som är skyldiga föra räkenskaper har kalenderåret som räkenskapsår. Genom den nya bokföringslagen (1976:125) blir allt flera bokföringsskyldiga. Därtill kommer att alla personer som driver jordbruk eller skogsbruk är skyldiga att successivt övergå till bokföringsmässig redovisning. Övergång till sådan redovisning skall ske senast den 1 januari 1979.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid 1974 års riksdag väcktes en motion av samma innehåll som den nu förevarande. Socialförsäkringsutskottet (SfU 1974:37) pekade på de administrativa svårigheter som ett genomförande av motionsförslaget kunde innebära men ansåg, att detta dock inte utgjorde något hinder för att frågan gjordes till föremål för närmare överväganden. Sådana borde dock enligt utskottets mening anstå till dess närmare erfarenheter vunnits av den administrativa omläggningen av ADB-verksamheten fr. o. m. den 1 januari 1975. Motionsyrkandet avslogs av riksdagen.

Remissyttrandena

Såväl riksförsäkringsverket som riksskatteverket avstyrker bifall till motionen. Riksförsäkringsverket framhåller dock att frågan om enklare och mera enhetliga regler för debitering av arbetsgivaravgifter f. n. utreds av pensionskommittén och att det förslag kommittén kan komma att lägga fram eventuellt kan ge anledning till en översyn även av själva debiteringsförfarandet.

I sitt yttrande framhåller riksförsäkringsverket att det för att verket skall hinna med rättelser av felaktigheter och utredningar angående oklara arbetstagarförhållanden m. m. i tid för debitering av avgifterna är av största vikt att uppgifterna kommer in till verket så snabbt som möjligt. Verket har därför i de instruktioner, som årligen lämnas de lokala skattemyndigheterna för granskningen av arbetsgivaruppgifterna, anbefallt dem att vara restriktiva vid uppskovslämnande och – om uppskov lämnas – begränsa detta till kortaste möjliga tid. Genom den omgång det innebär, att arbetsgivaruppgifterna numera också skall behandlas hos länsdatakontoren, innan de kommer in till verket, är det än viktigare, att anstånd med uppgiftslämnande i möjligaste mån begränsas. Att medge generellt uppskov till den 15 februari – eller senare tidpunkt vid vilken arbetsgivaren skall lämna sin självdeklaration – för en kanske ganska stor kategori småföretagare, skulle, menar verket, kunna medföra betydande olägenhet för debiteringsarbetet. De lokala skattemyndigheterna och länsdatakontoren skulle få svårigheter att planera granskningsarbetet respektive den datamaskinella be-

arbetningen och riksförsäkringsverket skulle få kortare tid på sig för utredningsarbete m. m.

Riksförsäkringsverket framhåller också att arbetsgivaruppgifterna inte borde vara sammankopplade med arbetsgivarens självdeklaration på samma sätt som avgivandet av mervärdeskattedeklaration, vilken den kategori småföretagare som nu är aktuella i regel kan upprätta samtidigt med självdeklarationen. Arbetsgivaruppgifterna är i stället intimt förknippade med upprättandet av de kontrolluppgifter som senast den 31 januari lämnas för de anställdas taxering.

Motionärernas förslag om att arbetsgivare, för vilka sammanlagda lönesumman enligt arbetsgivaruppgiften ej överstiger tio gånger inkomstårets basbelopp, skulle ha generellt anstånd med att lämna arbetsgivaruppgift först i samband med avlämnandet av självdeklaration innebär, fortsätter verket, att arbetsgivare med utbetalade lönesummor omkring denna högsta gräns inte skulle kunna avgöra när han skall lämna arbetsgivaruppgift, förrän han räknat samman de anställdas löner och eventuellt naturaförmåner samt gjort förekommande kostnadsavdrag, dvs. i praktiken upprättat sin arbetsgivaruppgift. Förslaget skulle kunna beröra ett ganska stort antal arbetsgivare. Totala antalet arbetsgivare som påförs arbetsgivaravgifter är omkring 300 000. Av de arbetsgivare som påförts slutliga arbetsgivaravgifter för år 1974 har drygt 65 000 påförts avgiften på sin debetsedel för slutlig skatt, vilket innebär att avgifterna understiger 1 000 kr. och att av arbetsgivarna utgivna lönebelopp i allmänhet utgjort maximalt ca 5 000 kr. Hur många arbetsgivare det finns med utbetalade lönebelopp mellan 5 000 kr. och ett belopp motsvarande 10 basbelopp kan inte avgöras utan datamaskinell statistikframställning, men antalet torde vara betydande.

Även riksskatteverket understryker i sitt remissyttrande de svårigheter som skulle kunna uppstå såväl för arbetsgivare som för myndigheter om motionärernas förslag genomförs. Verket anför i anslutning härtill.

Om uppgiftslämnandet knyts till lönesumman skulle i många fall arbetsgivaren inte förrän efter utgiftsårets slut kunna avgöra om hans lönesumma låg på den ena eller den andra sidan av den för året gällande gränsen mellan tidigare och senare uppgiftslämnande. Vid en anknytning av tidpunkten till antalet helårsanställda uppstår definitionsproblem. Vid beräkning av ATP-avgiften skall arbetsgivaren tillgodoräknas avdrag med ett basbelopp för varje arbetstagare, som varit anställd hela året med full arbetstid. För arbetstagare som varit anställd i mindre omfattning räknas avdrag i motsvarande mån. Bedömningen av vad som skall anses vara full årsarbetstid har visat sig problematisk och man kan förmoda att svårigheterna blir likartade om antalet helårsanställda skall användas som kriterium för när arbetsgivaruppgift skall lämnas. Bättre vore att låta antalet personer att redovisa vara avgörande men inte heller detta vore bra med tanke på att antalet kan växla mellan skilda år.

De av motionärerna föreslagna gränserna för anstånd till senare tidpunkt för lämnande av arbetsgivaruppgift innebär i många fall att en beräkning måste göras i förväg för att avgöra när arbetsgivaruppgiften rätteligen skall

lämnas. Svårigheter skulle även uppkomma för lokal skattemyndighet att avgöra när viss arbetsgivare skall lämna arbetsgivaruppgift.

För att belysa frågan om vilka konsekvenserna blir för myndigheterna om vissa arbetsgivare tillåts lämna arbetsgivaruppgift senare än 31 januari lämnas nedan i tabellform vissa antalsuppgifter. I tabellen visas hur stor andel av arbetsgivarna som redovisar högst det angivna antalet personer i sin arbetsgivaruppgift.

Redovisade personer	Andel av alla arbetsgivare
Max. 2	38 %
" 3	55 %
" 4	61 %
" 5	65 %
" 10	75 %

Om arbetsgivare med högst 10 anställda skulle få rätt att lämna arbetsgivaruppgift tillsammans med deklarationen, skulle 75 % av alla arbetsuppgifter lämnas på detta sätt. Skulle principen om att arbetsgivare med högst tio basbelopp i utbetalda löner får lämna arbetsgivaruppgift senare än den 31 januari ha tillämpats för utgiftsåret 1974, hade detta inneburit att mellan 45 och 50 % av alla arbetsgivaruppgifter lämnats senare.

Vid bedömningen av den aktuella frågan bör uppmärksammas att den tid, som står till buds för myndigheternas behandling av arbetsgivaruppgifter med de minsta lönesummorna, är kortare än för övriga arbetsgivaruppgifter. De minsta avgifterna – under 1 000 kr. – skall påföras debetsedel på slutlig skatt och därför måste slutbehandlingen av materialet vara klart omkring 20 augusti.

Lokal skattemyndighet har möjlighet att bevilja anstånd med att lämna arbetsgivaruppgift om arbetsgivaren kan visa att i följd av särskilda omständigheter hinder möter att lämna arbetsgivaruppgift inom föreskriven tid. Något belägg för att lokal skattemyndighet regelmässigt skulle medge anstånd för storföretagen har RSV inte funnit. Då de flesta större företag använder ADB för sin löneredovisning, framställs underlag för arbetsgivaruppgift i regel samtidigt med kontrolluppgift varför dessa företag inte torde ha speciella svårigheter att hinna lämna arbetsgivaruppgift inom föreskriven tid.

Utskottet

Arbetsgivaruppgift till ledning för beräkning av avgiftsunderlaget för arbetsgivaravgift skall – utom såvitt gäller arbetsgivare som redovisar sjömansskatt – avlämnas till den lokala skattemyndigheten före utgången av januari månad året näst efter utgiftsåret. Till uppgiften skall fogas ett exemplar av de kontrolluppgifter som arbetsgivaren vid samma tidpunkt enligt föreskrifter i taxeringslagen har att avlämna för inkomsttaxeringen beträffande arbetstagare. Arbetsgivare som haft högst tio arbetstagare under året skall på arbetsgivaruppgiften redovisa deras födelseår, sysselsättning och bruttolön samt värdet av naturaförmåner de åtnjutit och antalet timmar de arbetat, medan arbetsgivare med mer än tio anställda skall redovisa löner och arbetstid som klumpsummor för samtliga anställda och lämna separata

uppgifter för beräkning av avgifterna till de olika försäkringarna.

Lokala skattemyndigheten förbereder och kompletterar arbetsgivaruppgifterna för den följande ADB-behandlingen på länsstyrelsernas dataenhet. Slutjustering av materialet, främst undersökningar av felaktigheter i arbetsgivaruppgifterna, sker hos riksförsäkringsverket, som måste ha slutfört sitt arbete med arbetsgivaravgifter, vilka skall påföras debetsedeln för slutlig skatt, senast den 20 augusti under året och med övriga arbetsgivaravgifter omkring den 20 oktober.

Det förhållandet att arbetsgivaruppgift inte kan lämnas vid samma tidpunkt som självdeklarationen medför enligt motionärerna nackdelar för många småföretagare. Genom att de har svårigheter att själva upprätta arbetsgivaruppgiften skjuter de ofta upp detta till den tidpunkt då självdeklarationen skall avlämnas och då de kan få hjälp med arbetsgivaruppgifter av den som biträder med deklarationen. Följden härav blir att de påförs förseningsavgift. Detta anser motionärerna otillfredsställande och de begär därför att arbetsgivare med ett fåtal anställda – förslagsvis arbetsgivare med högst tio årsanställda alternativt arbetsgivare med lönesummor motsvarande 10 basbelopp per år – skall ha rätt att inge arbetsgivaruppgiften samtidigt med självdeklarationen.

Motionärernas förslag skulle enligt riksskatteverkets beräkningar beröra tre fjärdedelar av alla arbetsgivare om avgränsningen sker vid tio arbetstagare och omkring hälften av alla arbetsgivare om avgränsningen sker vid en lönesumma av högst 10 basbelopp. De företagare som året före taxeringsåret varit skyldiga att föra räkenskaper har anstånd med att avlämna självdeklarationen till den 31 mars om räkenskapsåret avslutas senare än den 31 oktober, t. ex. vid kalenderårets utgång. Genom den nya bokföringslag som träder i kraft den 1 januari 1977 kommer i princip alla näringsidkare att bli bokföringsskyldiga. Speciella regler gäller dock för personer som driver jordbruk och skogsbruk, innebärande att dessa företagare successivt skall övergå till bokföringsmässig redovisning fram till den 1 januari 1979. Ett icke oväsentligt antal företagare skulle således vid ett genomförande av motionsförslaget inte behöva lämna arbetsgivaruppgiften förrän den 31 mars.

Mot denna bakgrund finner utskottet det inte möjligt att bortse från remissinstansernas invändningar mot motionsförslaget. En minskning av den tidrymd som f. n. står till buds för arbetet med debitering av arbetsgivaruppgifterna med i många fall två månader, kan enligt utskottets uppfattning inte genomföras utan menliga konsekvenser för berörda myndigheters arbete. Utskottet kan således inte tillstyrka att motionsförslaget genomförs inom ramen för de nu gällande reglerna om debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter. Utskottet vill emellertid fästa uppmärksamheten på vad riksförsäkringsverket pekat på i sitt remissyttrande, nämligen att pensionskommittén utreder frågan om enklare och mera enhetliga regler för debitering av arbetsgivaravgifter. Förslag i frågan kommer enligt vad utskottet erfarit att framläggas inom kort och utskottet utgår från att regeringen vid sina

överväganden av kommitténs förslag uppmärksammar de problem som aktualiserats av motionärerna. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1975/76:261.

Stockholm den 26 oktober 1976

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: herrar Aspling (s), Ringaby* (m), Augustsson* (s), Karlsson i Ronneby (s), fröken Bergström (fp), fru Håvik (s), fröken Pehrsson* (c), herrar Marcusson* (s), Åkerlind (m), Nilsson i Kristianstad (s), Andersson i Nybro (c), Lindström (s), Andersson i Edsbro (c), Hörnlund* (c) och Gahrton (fp).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

GOTAB 52379 Stockholm 1976